

Тетяна Іваніцька

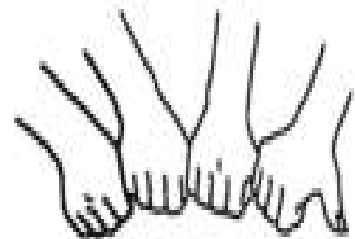

Світ "пальчикових" ігор

«Світ «пальчикових» ігор» - методичний посібник з розвитку дрібної моторики у дітей дошкільного віку.

У посібнику запропоновано системний підхід до організації роботи по розвитку дрібної моторики, розкрито особливості методики проведення роботи по розвитку дрібних м'язів рук. Підібрано серію ігор і вправ для дітей різного віку. Рекомендовано для студентів дошкільного відділення, працівників дошкільних закладів, батьків.

Вступ.

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ НА ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Витоки здібностей дітей
знаходяться на кінчиках
пальців.

В. Сухомлинський

Перша іграшка дитини - її ручки та пальці. Настає час, коли мама помічає, що її малюк, якому вже 3-4 місяці, розглядає свої пальчики, руки, подовгу рухає ними, бавиться. Він пізнає навколишній світ через своє тіло. Чим більше дитина рухає пальчиками, тим краще розвиваються мозкові структури. Вважається, що ігри за участю рук та пальців сприяють гармонійному розвитку тіла, розуму, підтримують у робочому стані системи мозку.

Формування правильної вимови у дітей - це складний процес, дитині потрібно навчитися керувати своїми органами мовлення, сприймати звернення до неї мовлення, здійснювати контроль за мовленням оточуючих та власним. В роботі з дітьми велику увагу необхідно приділяти розвитку функції дрібних м'язів рук. Рухи рук тісно пов'язані з мовленням, вони є одним з факторів його формування. Про вплив мануальних (ручних дій) на розвиток мозку було відомо ще в II столітті до нашої ери в Китаї. Зв'язок рухів руки з мовленням був відмічений вченими в 1928 році. Пізніше, на основі спеціально проведених дослідів було висунуто думку про те, що рухи пальців рук стимулюють розвиток центральної нервової системи і прискорюють розвиток мовлення дитини.

Ігри за участю рук і пальців сприяють гармонійному розвитку тіла і розуму, підтримують у належному стані мозкові системи. Східні медики встановили, що масаж великого пальця підвищує функціональну активність головного мозку, масаж вказівного пальця позитивно впливає на стан шлунку, середнього – на кишечник, безіменного – на печінку і нирки, мізинця – на серце.

Народна мудрість здавна зберігає знання про необхідність рухів пальчиків дитини. В різних культурах зустрічаються народні ігри для малюків, у яких активно задіяні руки та пальці. У Китаї з давнини поширені вправи для долонь з кам'яними і металевими кульками. Регулярні вправи з кульками поліпшують пам'ять, розумові здібності дитини, усувають її емоційну напругу, поліпшують діяльність серцево-судинної і травної систем, розвивають координацію рухів, силу і спритність рук, підтримують життєвий тонус.

Сучасні дослідження фізіологів підтверджують існування зв'язку між розвитком дрібної моторики руки та структур мозку. В роботах В.М. Бехтерева є висновки про те, що маніпуляції рук впливають на функціонування центральної нервової системи, розвиток мовлення. Прості рухи кистей допомагають зняти загальну напругу, а також власне з рук, розслаблюють губи, що сприяє покращенню вимови звуків, розвитку мовлення дитини.

Дослідження М.М Кольцової показали, що кожен палець руки має своє представництво у корі великих півкуль головного мозку. Розвиток рухів пальців передуює появі артикуляції складів. Таким чином мовлення перебуває в прямій залежності від розвитку дрібної моторики руки.

Рівень розвитку дрібної моторики - один з показників інтелектуальної готовності до шкільного навчання. Недарма в багатьох школах України існують, так звані, співбесіди, тестування під час яких серед інших завдань дитині пропонуються завдання на визначення рівня розвитку дрібної моторики. Дитина, що має високий рівень розвитку дрібної моторики, вміє логічно мислити, в неї достатньо розвинуті пам'ять, увага, зв'язне мовлення.

Недостатній розвиток зорового сприймання, уваги та, зокрема, дрібної моторики, призводить до виникнення негативного ставлення до навчання. Саме тому робота з розвитку дрібної моторики повинна починатися задовго до вступу у школу. Батьки, педагоги, які приділяють певну увагу вправам, іграм, різноманітним завданням на розвиток дрібної моторики та координації рухів руки вирішують одночасно декілька проблем:

- по-перше, впливають на загальний інтелектуальний розвиток дитини,
- по-друге, покращують розвиток мовлення малюка,
- по-третє, готують його до оволодіння навичками письма.

З самого раннього віку необхідно починати роботу з розвитку дрібної моторики. Робота з розвитку дрібної моторики повинна проводитись регулярно, адже саме тоді буде досягнений вагомий ефект від цих спеціальних вправ. Завдання з розвитку рухів пальців рук повинні приносити дитині радість, не повинні викликати перевтомлення. "Пальчикові" ігри допомагають не тільки розвивати мовлення та інтелектуальні здібності дитини, а приходять на допомогу у скрутні хвилини плачу або болю, щоб організувати діяльність маляти впродовж дня, відволікти, створити приємну атмосферу в домі. Пропонуючи малюку таку гру, важливо зразу створити її настрій, правильно вимовляти кожен звук, продумати всі рухи і поступово їх повторювати. Дитина відтворює рухи наших рук, а в її гортані спочатку повторюються всі звуки, а через деякий час вже чуються відтворені склади, слова із запропонованої гри. Світ "пальчикових" ігор дарує радість і малятам, і батькам, і педагогам.

1. Особливості розвитку дрібної моторики рук у дітей раннього та дошкільного віку.

Раніше з немовлям багато розмовляли, тепер мама, заклопотана хатніми або іншими справами, не приділяє цьому великої уваги. І в результаті діти пізніше починають говорити, у них складнощі з вимовлянням, а в подальшому і з читанням, і навчанням в школі. Як пише швейцарський лікар-практик К.В. Симоніс в своїй книзі "Ребенок до семи лет", здатність розмовляти у дитини розвивається тільки у тому випадку, якщо з нею розмовляють, тобто якщо вона чує живу людську (не механічну - радіо чи телебачення) мову. Цей факт буде безперечним, якщо ми згадаємо, що весь розвиток дитини в перші роки життя відбувається тільки за рахунок наслідування. Якщо спостерігати за дитиною, то в перший рік дитина вся віддається слуханню, слухає інтенсивно і з усією глибиною. Потім, через якийсь час, вона починає повторювати нові, сприйняті нею звуки, слова, словосполучення, змінюючи і скорочуючи їх у відповідності із своїми можливостями. Як відзначає Райнер Пацлаф у книзі «Застывший вид», мова живе спільнотою, до якої входить не тільки слово як таке, а й все, що можна назвати музикою мови: мелодика фрази та наголос, тембр та інтонація, ритмічні структури, особливості голосу, темп - все це впливає на малюків набагато сильніше, ніж зміст сказаного. Щоб міцніло тіло, в певному ритмі мають відбуватися прийоми їжі, гра, сон, так само і "мовне тіло" дитини живе в стихії ритмічного повторення.

Розвиток руки дитини від 2 місяців до одного року.

Розпочинай роботу по розвитку моторики рекомендується з **2 місяців**. В цьому віці слід використовувати **слідуючі вправи**:

- відтягувати пальчики малюка, ніби хочите їх витягнути; рухи мають бути дуже легкими та ніжними;
 - здійснювати кругові рухи кожним пальчиком, спочатку в одну, а потім в іншу сторону.
- Також дуже добре використовувати «міні-тренажери»:

- ✓ кульки;
- ✓ брязкальця;
- ✓ резинові іграшки.

В 5-6 місяців для зміцнення м'язів долоней добре використовувати **вправу «Розчісування»**: руки малюка по черзі піднімати вгору і повільно ними рухати вздовж голови вперед і назад.

В 6-7 місяців слід додати прокочування грецького горіха по долоні дитини (кругові рухи) протягом 3-4 хвилин.

В 8-10 місяців слід починати проводити активні вправи для пальців рук. Добре тренують рухи пальців рук всім відомі вправи, створені талантом нашої народної педагогіки: "Ладки", "Сорока - білобока", "Коза рогата".

В цьому віці рекомендується використовувати під час проведення вправ **іграшки-пищики**.

Вправа «Качення»

Дитині дати іграшку-пищка. Під час промовляння дорослим тексту дитина зжимає та розжимає зажаті в руці іграшку каченя.

Ти, каченятко, не пиши,

Краще маму ти знайди.

Для цієї вправи можна використовувати і інші

іграшки (кошеня, курча), змінюючи текст вірша.

Вправа «Кошеня»

Дитина спочатку однією рукою, а потім іншою робить розслабляючі рухи, імітуючи поглажувальні рухи.

Киця, кицінька, кицюня! -

Покликала котика ... (ім. 'я дитини)

Не поспішай, постій зі мною! -

Погладжу я тебе рукою.

В 10-12 місяців слід пропонувати дитині збирати башточку за розміром кілець.

1.2. Розвиток дрібної моторики у дітей від 1 року до 3 років.

Малюку виповнився один рік. Він уже непогано володіє руками. Може взяти будь-яку іграшку (предмет) рукою, пальцями або всією долонею.

Для того, щоб рухи ручки дитини стали ще більш досконалыми, надайте можливість йому маніпулювати з якомога більшою кількістю предметів.

В 1,5 – 2,5 роки дітям слід давати більш складні завдання:

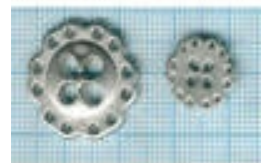

- застібання гудзиків;
- зав'язування та разв'язування вузлів (добре використовувати різноманітні шнурівки);
- переливання води із ємкості з вузьким горлом в ємкість з широким горлом.

- доставання іграшок із басейну з крупою.

Також з дітьми до 3 років слід проводити ігри з пальчиками. Українська народна культура накопичила величезну кількість забавлянок для дітей молодшого віку. Тут і утішки, і пальчикові ігри, і забавлянки з елементами масажу, лоскотання.

Наприклад:

Печу, печу хлібчик

Перекладаємо ручки і кажемо:

Печу, печу хлібчик

Дітям на обідчик.

Перебираємо пальчики:

Цьому дам, цьому дам, цьому дам і цьому дам...

Вказуємо на великий палець:

А цьому не дам:

Він хліба не місить,

Він води не носить,

Він в печі не палить,

То я цьому й не дам...

Коли малюку виповниться 2,5-3 роки, можна виконувати вправи без мовного супроводу: дитині пояснюють виконання того чи іншого завдання, показують дії. В цьому віці слід використовувати зображення тварин, птахів, озвучуючи їх невеличкими віршованим супроводом..

Наприклад:

(пальчики зжаті в кулачок, вказівний палець та мізинець розведені в сторони, дотина ворухить ними)

Жук летить, жук жужжить

І вусами ворухить.

Виконуючи пальчиками різноманітні вправи, дитина досягає хорошого розвитку дрібної моторики рук до кінця 3-го року життя, що має значний вплив на розвиток мови та готує дітей до малювання та письма.

Основні етапи розвитку моторних навичок руки у дітей раннього віку.

- **8-12 місяців** дитина бере дрібний предмет 2 пальцями (кінчик великого і вказівного пальців) .

- **8-13 місяців:** дитина роз'єднує предмети під контролем зору.

- **10-12 місяців:** дитина однією рукою утримує іграшку, а іншою грається з нею.

- **10-13 місяців:** дитина повторює за дорослими дії з предметами (штовхає іграшкову машинку, підносить телефонну трубку до вуха).

- **11-14 місяців:** дитина намагається малювати «каракулі».

- **12-18 місяців:** дитина перегортає всі зразу сторінки книги; добре тримає олівець, розгортає замотаний в папір предмет.

- **13-18 місяців:** дитина ставить кубик на кубик.

- **14-16 місяців:** дитина вміє з'єднувати предмети, відкручувати кришки під контролем зору.

- **15-18 місяців:** дитина збирає башточку без урахування величини кілець.

- **17-20 місяців:** дитина ставить 3 кубика один на інший. Перегортає сторінки книги по одній.

- **17-24 місяця:** дитина заховає предмет, що рухається.

- **18-24 місяця:** дитина опускає дрібний предмет в маленький отвір, розриває папір.

- **20-24 місяця:** дитина намагається зупинити м'яч, що котиться; нанизує на мотузку великі намистини.

- **21-22 місяця:** дитина переливає рідину з однієї посудини в іншу.

- **22-24 місяця:** дитина ставить 4-6 кубиків один на інший.

1.3. Розвиток дрібної моторики у дітей від 3 до 5 років.

В цьому віці слід продовжувати виконувати з дітьми **гімнастику для пальчиків**. Заняття розпочинати з масажу, який діти роблять самостійно. Для самомасажу рекомендується використовувати вправи з текстами.

Наприклад:

Пальчики

Діти піднімають ліву руку долонею до себе. Правою рукою загинають пальці

Цей пальчик хоче спати. (Загинають мізинець).

А цей лежить у ліжку. (Загинають безіменний пальчик).

А цей вже трішечки поспав. (Загинають середній пальчик).

А цей вже заснув. (Загинають вказівний пальчик).

А цей вже міцно-міцно спить. (Загинають великий пальчик).

Велике значення в цих іграх-вправах має текст. Він має бути веселим, доступним для дітей даного віку. Необхідно пояснювати значення тих чи інших рухів чи положень пальців, зацікавлювати дітей у виконанні цих рухів, створювати сприятливий емоційний настрій.

Велике значення в розвитку дрібної моторики в цьому віці має різноманітна предметна діяльність. Щоб отримати найкращий ефект, необхідно під час занять поєднувати пальчикову гімнастику із такими видами діяльності:

- застібання і розстібання гудзиків;
- різноманітні шнурівки;
- нанизування кілець ;
- ігри з мозаїкою;
- сортування різних предметів за певними параметрами;
- ігри з конструктором.

2. Методи та прийоми розвитку дрібної моторики рук у дошкільників.

Дослідженнями вчених різних країн встановлено, що рівень розумової діяльності, розвиток мови дітей знаходяться в прямій залежності від ступеня сформованості тонких рухів пальців рук. Заняття по розвитку дотику і дрібної моторики допомагають надавати позитивну дію на кору головного мозку.

Велику допомогу педагогові надають “Вправи з Монтессорі - матеріалом”, “ Пісочна терапія”, запропонована психотерапевтом, засновником аналітичної терапії Карлом Густавом Юнгом, ігрова методика англійського педіатра Маргарет Ловенфельд, роботи іготерапевта Грабенко Т.М., Зенкевич-Евстигнеевой Т.Д. і ін.

Роботу по розвитку дрібної моторики слід проводити постійно, лише так досягається максимальний ефект від вправ.

Гімнастика для пальців поділяється на:

- пасивні вправи для пальців;
- активні вправи для пальців.

Пасивні пальчикові вправи рекомендується проводити як підготовчий етап розвитку дрібної моторики рук з дітьми, які мають низький рівень розвитку дрібної моторики. Далі слід переходити до вправ активної пальчикової гімнастики. Всі вправи слід проводити в ігровій формі. Складність їх повинна визначатися дорослим в залежності від рівня розвитку дрібної моторики рук дитини.

До пасивних пальчикових вправ відносяться:

- Масаж кистей рук.
- Вправи з пальчиками, які виконує дитині дорослий.

До активних пальчикових вправ відносяться:

- Ігри з предметами оточення.
- Ігри з дрібними іграшками.
- Шнурівки.
- Пальчикові вправи без мовного супроводу.
- Пальчикові вправи з мовними текстами.
- Пальчикові ігри інсценівки.
- Пальчиковий театр.
- Тіньовий пальчиковий театр.

Пальчикову гімнастику слід розпочинати з найпростіших вправ та зі знайомства дітей із своїми пальчиками – з їхніми назвами, призначенням. Комплекси пальчикової гімнастики та окремі її елементи слід вводити до фізкультхвилинок та фізпауз, перед малюванням, ліпленням, аплікацією та конструюванням. Практикують пальчикові вправи і в індивідуальній роботі з дітьми, які того потребують.

2.1. Масаж кистей рук.

Масаж кистей рук – це пасивна гімнастика для пальчиків. Щоденний масаж кистей рук: м'які масажні рухи та розминання кожного пальчика, долоні, зовнішньої сторони кисті, а також предпліччя. Це дуже корисне і приємне заняття, яке активізує мовні центри мозку. Особливо важливо приділяти багато уваги масажу, якщо у дитини є відставання в мовному розвитку. Він дає чудові результати. Масаж не повинен викликати у дитини неприємних відчуттів. Можна сказати дитині, що зараз ми пограємося ручками.

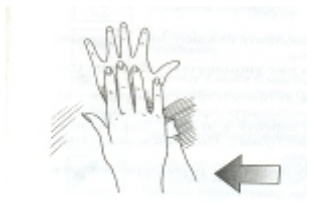
Доцільно використовувати такі **прийоми масажу**:

- погладжування;
- легке розтирання;
- вібрація.

Масажні рухи слід виконувати від кінчиків пальців до зап'ястка.

Погладжування:

- Кистю без напруження з випрямленими та зімкнутими пальцями, що знаходяться в одній площині, виконують рухи в різних напрямках (вздовж, поперечно, кругоподібно, спірально).
- З погладжування розпочинають та прогладжуванням закінчують сеанс масажу.
- Погладжування проводять повільно, плавно.

Розтирання:

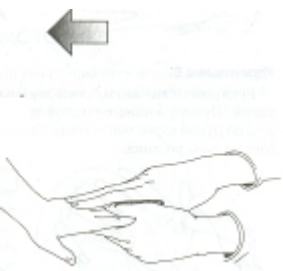

- Виконується кінцями флангів декількох пальців.
- Сила натискання більша ніж під час прогладжування.
- Рука не ковзає по шкірі, а зрушує її.
- Розтирання має бути легким.

Вібрація:

1. Нанесення один за другим ударів кінчиками напівзігнутих пальців.

Методика проведення:

1. Проводити однією рукою, а іншою фіксувати кінцівку дитини.
2. Тривалість масажу 3-5 хвилин.
3. Проводити масаж слід щоденно або через день 10-12 сеансів.
4. Повторювати через 10-30 днів.

5. Під час проведення масажу можна включати приємну, спокійну класичну музику.

Під час масажу можливе використання і різноманітних **масажерів** :

- олівці,
- шишки,
- жолуді,
- масажні кульки,
- круп'яні басейни.

тренажери для кисті

Спеціальні

2.2. Вправи з пальчиками.

Методика проведення:

1. Пасивні рухи виконуються дорослими з великою амплітудою рухів.
2. Не допускаються неприємні відчуття у дитини.
3. Проводяться в повільному темпі.
4. Необхідно лагідно звертатися до дитини, не викликаючи негативних емоцій.

Вправа 1.

- Рука дитини лежить на столі.
- Дорослий фіксує її в зап'ясті однією рукою.
- Іншою рукою дорослий піднімає вгору до максимального положення по черзі кожен палець.

Вправа 2.

- Рука дитини лежить на столі долонею вгору.
- Дорослий притримує її однією рукою.
- Іншою рукою дорослий по черзі згинає пальці дитини.

Вправа 3.

- Рука дитини зігнута в ліктьовому суглобі, лікоть спирається на стіл.
- Дорослий фіксує її в зап'ясті однією рукою.
- Вільною рукою дорослий виконує по чергові кругові рухи пальців руки дитини.

2.3. Ігри з предметами з оточення.

Нас оточує безліч предметів, які допомагають розвивати дрібну моторику рук.
Огляніться навколо себе і вам стануть у пригоді :

- різноманітні крупы,
- гудзики;
- решітка для мийки,
- пельменниця,
- пробки від пластикових пляшок,
- прищепки,
- мотузки,
- горіхи та шишки,
- намисто,
- сірники,
- тісто,
- та багато інших предметів, які ви знайдете у своїй оселі .

Методика проведення гор:

1. Відшукайте предмети в оточенні, запропонуйте їх дитині.
2. Розгляньте з дитиною предмети, розкажіть як ними можна погратися.
3. Покажіть спосіб виконання завдання.
4. Запропонуйте дитині погратися.

Зразки ігрових завдань:

- **«Художники».** Візьміть яскраву тацю. Тонким рівномірним шаром розсипте по ній дрібну крупу. Запропонуйте дитині провести лінію – «доріжку», намалювати щось ще – «парканчик», «дощик», «хвилі», тощо.

- **«Гудзикова мозаїка».** Підберіть гудзики різного розміру і кольору. Запропонуйте дитині викласти малюнок – спочатку за зразком, потім самостійно – «квіточка», «метелик», «сніговик», тощо.

- **«Крокують наші пальчики».** Візьміть решітку для мийки. Запропонуйте дитині вказівним і середнім пальцями, як ніжками, прокрокувати по клітинках. «Ходити» можна спочатку однією рукою, потім іншою, потім двома руками разом.

- **«Бджілки».** Візьміть пельменницю. Поясніть дитині, що її поверхня схожа на бджолині соти. Запропонуйте зробити з вказівного і середнього пальчиків бджілку, що літає над сотами та опускається в них.

- **«Місимо тісто».** Насипте в миску гороху або квасолі. Запропонуйте дитині опустити руки в миску і зобразити, що вона місить тісто.
- **«Попилюшка».** Змішайте разом різні предмети (горох і квасоля, великі і маленькі гудзики, сині та червоні пробки з пластикових пляшок). Запропонуйте дитині розкласти предмети за певною ознакою.
- **«Лижники».** Дві пробки від пластикових пляшок покладіть на столі різьбою доверху. Це – «лижі». Запропонуйте дитині вказівний і середній палець вставити в них, як ноги, рухатися на лижах.

Ми їдемо на лижах, ми летимо з гори,

Ми любимо забави холодної зими.

2.4. Ігри з дрібними іграшками. Шнурівки.

В наш час в мережі торгівлі дитячими іграшками з'явилося досить багато різноманітних ігор та іграшок, які сприяють розумовому розвитку дітей та розвивають їх дрібну моторику.

Ці іграшки досить яскаві і тому є цікавими для дітей. Їх можна використувати під час організації роботи по розвитку дрібної моторики у дошкільників.

Методика організації ігор:

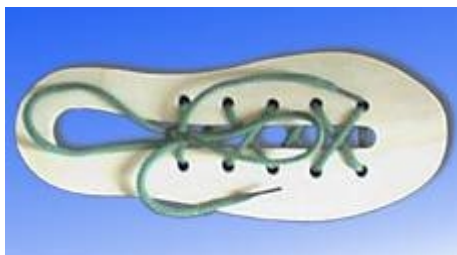
1. Запропонуйте іграшку дитині.
2. Розгляньте її з дитиною, розкажіть як нею можна погратися.
3. Покажіть спосіб виконання завдання.
4. Запропонуйте дитині погратися.

Зразки ігрових завдань:

- Складання мотрійок та башточок.
- Конструювання із кубиків будиночків, башточок і т.д., спочатку за зразком, потім по пам'яті і довільно.
- Розбирання і збирання розбірних іграшок (мотрійок, пірамідок, чашечок, кубиків).
- Складання предметних розрізних картинок. Спочатку даються картинки, розрізані на 2 частини, потім на 3 і на 4. Спочатку складають за зразком, далі-по пам'яті.
- Складання із паличок, сірників геометричних фігур, зображень, букв.
- Обведення контурів предметних зображень.
- Розмальовування контурних зображень предметів кольоровими олівцями.
- Вирізування кольорових смужок, фігурок по контурам.
- Намотування ниток на катушку, клубок.
- Розстібання гудзиків, зашнуровування.
- Робота з пластиліном (скочування кульок, жгутиків, розплющування кульок, жгутиків у пляцики, самостійна творчість дітей.)
- Робота з мозаїкою.

Зразки іграшок для розвитку дрібної моторики рук.

Шнурівки різної складності(від простого протягування шнурочка в отвори на малюнках до пришнурування багатьох деталей до зображення)

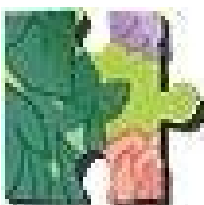
Пірамідки (класичні та логічні)

Логічні куби (пластмасові та дерев'яні з фігурками різної форми та кольору)

Іграшки-мотрійки (кожна така іграшка вміщує персонажів різних казок)

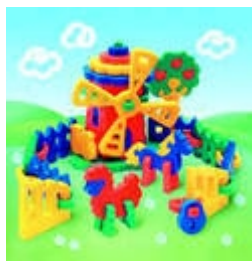
Паззли (дерев'яні та картонні, для найменших діточок та для старших дітей)

Рамки-вкладки

Набори для творчості (царапки, пальчикові фарби, набори для створення гіпсових барел'єфів, які потім треба розфарбувати)

Конструктори (м'які, дерев'яні, металеві)

Мозаїка.

2.5. Пальчикові вправи без мовного супроводу.

Методика проведення:

1. Пропонується виконувати до пальчикових ігор, які поєднуються з мовленням.
2. Однак це не означає, що вони проводяться в повному мовчанні.
3. Всі положення пальців слід пояснити малюку.
4. Після того як дитина навчиться виконувати всі рухи, можна придумувати невеличкі діалоги, зображуючи героїв за допомогою рук.

Зразки ігрових завдань:

«Пальчики вітаються»

- а) однією рукою: кінчиком великого пальця правої руки по чергово торкатися кожного пальця цієї ж руки (те ж саме – лівою рукою);
- б) двома руками: тримаючи долоні вертикально одну навпроти одної, по чергово (починаючи з мізинців і закінчуючи великими пальцями) з'єднувати й розводити пальці, промовляючи слова «Добрий день»

«Зайчик»

- Вказівний і середній пальці випрямлені.
- Інші пальці зігнуті в кулачок.

«Коза рогата»

- Вказівний палець і мізинець випрямлені.
- Великий палець – на зігнутих безіменному та середньому.

«Людина»

- Вказівний і середній палець «бігають» по столу.

«Слонення»

- Середній палець виставлений вперед.
- Вказівний та безіменний пальці «йдуть» по столу.
- Великий палець лежить на мізинці.

«Їжачок»

- Руки з'єднані в замок.
- Пальці однієї руки та великий палець іншої вирівняти.

«Стиснемо-розтиснемо»: ритмічно стискати пальці в кулак і розстискати.

«Молоточок»: вказівним пальцем однієї руки стукати по долоні другої.

«Молоточки»: одним стиснутим кулачком стукати по другому кулачку.

«Бігунець»: «Бігти» по столу, пересуваючи вказівний та середній пальці.

«Млинок»: поставивши один кулачок над другим, роботи ними обома коло оберти.

«Потрусимо долонями»: потрусити обома долонями – спершу сильніше, потім слабше.

«Хвилі»: роботи хвилеподібні руки руками перед грудьми – з одного боку в інший.

«Січемо капусту»: ребром однієї долоні бити по розгорнутій другій долоні.

«Перемо білизну»: терти одним кулачком по другому (пальцями).

«Падає сніг»: робити плавні синхронні руки обома руками згори донизу.

«Кінь біжить»: почергового стукати по столу чотирма пальцями руки (крім великого).

«Гра на фортепіано»: довільно імітувати пальцями обох рук гру на цьому музичному інструменті.

«Слон іде»: виставивши вперед вказівний палець (хобот), переступати чотирма пальцями по столу.

«Дзеркало»: притиснувши пальці один до одного, вертикально тримати долоню (або обидві) внутрішнім боком перед очима.

«Барабанщик»: двома пальцями обох рук (вказівними або середніми) «Барабанити» в повітрі або по столу.

«Пташки дзьобають зернята»: зігнутим вказівним пальцем однієї руки стукати по столу (або по підлозі).

Коза і козенята

Висунути вказівний палець і мізинчик лівої руки; ті ж рухи виконуються пальцями правої руки; ті ж рухи виконуються пальцями обох рук.

Окуляри

Утворити два кільця великим і вказівним пальцем обох рук потім з'єднати їх.

Двоє розмовляють

Обидві руки зігнуті в кулачок, великі пальці піднімаються в гору, то **наближаються/то** віддаляються.

Стіл

Ліва рука зігнута в кулачок, а права лежить на ній горизонтально.

Пташка п'є водичку

Пальці лівої руки зігнуті в **кулачок**, **вказівний** палець лівої руки опускається в отвір.

Дах

Кінчики пальців правої і лівої руки з'єднуються, долоні в нахиленому **положенні**.

Гніздечко

Долоні **з'єднуються** біля мізинчиків, пальці обох рук злегка зігнуті.

Квітка

Долоні знаходяться у вертикальному положенні, нижня частина долоней притискується одна до одної, пальці розкриті і злегка округлені.

Равлик

Права рука лежить на столі долонею донизу, вказівний і середній палець витягуються вперед, інші пальці згинаються.

Човник

Долоні притиснуті одна до одної, зверху злегка розкриваються.

Сонячне проміння

Руки схрещуються перед грудьми, пальці розставлені.

Ялинка

Долоні притискуються тильною стороною одна до одної, пальці схрещуються,

2.6. Пальчикові вправи з мовним супроводом.

Методика проведення:

1. Прочитати дитині віршик з виконанням рухів.
2. Запитати про кого вірш, які рухи виконував дорослий пальчиками.
3. Запропонувати дитині розказати віршик разом з дорослим, виконуючи рухи.
4. Запропонувати дитині самостійно погритися з пальчиками.

Зразки ігрових завдань:

Українські народні забавлянки з вправами для ручок та пальчиків.

Печу, печу хлібчик

Перекладаємо ручки і кажемо:
Печу, печу хлібчик
Дітям на обідчик.

Перебираємо пальчики:

Цьому дам, цьому дам, цьому дам і цьому дам...

Вказуємо на великий пальчик:

А цьому не дам:
Він хліба не місить,
Він води не носить,
Він в печі не палить,
То я цьому й не дам...

Ладі-Ладусі

- Ладі-ладусі,
- А де були?
- В бабусі.
- А що їли?
- Кашку.
- А що пили?
- Бражку!
- А що на закуску?
- Хліб та капустку.
- Гай, гай на бабину хату
Калачі їсти!

- Ладоньки, ладусі,
Ой, ладусі, ладки,
А де були?
- У бабусі.
- А що їли?
- Оладки
З медом,
З молочком,

Із вареннячком.
- А на закуску?
- Хліб та капустку.
- Гей, гей на бабину хату
Калачі їсти!

Наш хлопчик

Оцей пальчик - наш дідусь,
Оцей пальчик - баба,
Оцей пальчик - наш татусь,
Оцей пальчик - мама,
Оцей пальчик - хлопчик наш,
А зовуть його....!

Пальчику

Пальчику, пальчику,
Де ти бував?
Пальчику, пальчику,
Що ти чував?
- З меншеним братом
Я кашу варив,

Із безіменним
Я кашу поїв,
Із середульшим
У лісі гуляв,
А із найбільшим
Пісню співав.

Сорока-Ворона

Сорока-Ворона
На припічку сиділа,
Діткам кашку варила.
Ополоничком мішала,
Своїх діток годувала:
- Цьому дам, цьому дам,
Цьому дам і цьому дам,
А цьому не дам,
Бо цей буцман
Дров не носив,
Діжі не місив,
Хати не топив,
Діток гулять не водив -
Справжній лежень.

Вправи з віршованими текстами.

Родина

Перший пальчик - наш дідусь,
Другий пальчик - то бабуся,
Третій пальчик - наш татусь,
А четвертий - то матуся,
А мізинчик - наш малюк,
Він сховався тут.

(Показуємо на пальчик та кажемо: „перший пальчик...”, і продовжуємо гру, загинаючи кожен пальчик).

Мізинчик

Задрімав мізинчик трішки,
Безіменний - стриб у ліжко,
А середній там лежить,
Вказівний давно вже спить.
Вранці всі вони схопились враз -

В дитсадочок бігти час.

(По черзі загинаємо пальчики до долоні. Потім великим пальцем торкаємося всіх інших - „будимо”. Розкриваємо всі пальці „враз”).

На роботу

Старший встав - не лінувався.
Вказівний за ним піднявся -
Розбудив сусід його.
Той - свого, а той свого.
Встали вчасно всі брати -
На роботу треба йти.

(Стиснути пальчики в кулачок. По черзі розгинати їх, починаючи з великого. А зі словами: „Встали вчасно всі...” широко розставати пальці).

Доброго ранку

Доброго ранку, сонце привітне!
Доброго ранку, небо блакитне!
Доброго ранку, у небі пташки!
Доброго ранку тобі і мені!

(Пальцями правої руки по черзі „вітатися” з пальцями лівої руки, торкаючись один до одного кінчиками).

Спечем хлібчик

Спечем, спечем хлібчик
Дітям на обідчик.
Найбільшому - хліб місити,
А тобі - воду носити,
А тобі - в печі палити,
А тобі - дрова рубати,
А малому - замітати.
Тільки хліба напекли - танцювати почали.

Це робота не легка - витинати гопака.

(Розгинаємо пальчики, починаючи з великого. Імітуємо пальчиками танок).

Пташенята в гнізді

Полетіла пташка-мати

Малюкам жуків шукати.

А малята не літають -

Із гніздечка виглядають.

(Всі пальці правої руки обхопити долонею. Утворити „гніздо". Коли ворухити пальцями правої руки, створюється враження, що у „гнізді" живі пташенята).

Квітка

Сяє сонечко привітне -

Квітка з пуп'янки розквітне.

(Пучки пальців обох рук зімкнути. Долоньки трішки круглясті, схожі на пуп'янок. Нижні частини долонь притиснути одну до одної, а пальці широко розставити по колу і трохи вигнути. Утворюється велика квітка, що розпустилася).

Хрущ

Я - малий веселий хрущ.

Мене знає кожен куш.

Маю я красиві вуса

І нічого не боюся.

(Стиснути кулачок. Вказівний палець і мізинець розвести в різні боки („вуса"). Ворухити вусами).

Квіточка

Під снігом квіточка росте,

Красу на землю принесе,

Промінчик доторкнеться

І квітка усміхнеться.

(Показати руками шар снігу. Потім утворити руками квітку й торкнутися до її пелюсток, показуючи „промінчик". Далі квітка потроху розкриває пелюстки).

Віяло

В літню спеку віяло

Вітерцем повіяло.

З нами вітерець погрався -

І у віяло сховався.

(Зображати руками віяло. Потім пальчики ховаються в кулачок).

Пальчикові ігри – інсценівки.

Коли діти засвоюють вільне виконання пальчикових фігурок, їхню діяльність слід ускладнити розігруванням коротеньких сценок, інсценівок, переказом невеличких оповідань. В ході цих ігор у дитини активізується дрібна моторика рук і психічні процеси. Відтак формуються спритність, уміння володіти своїми пальцями, зосереджувати увагу на одному виді діяльності.

Наприклад:

“Зайчик”

На землі сніжок лежить, (планові рухи руками, розвести їх над “землею”)

Зайчик по сніжку біжить.

(Пальчикова фігурка, “зайчик”)

Мерзнуть вушка,

(Згинати й розгинати пальці – “Вушка”)

Мерзнуть лапки,

(Ворушити всіма пальцями, згинаючи і розгинаючи їх).

Бо без валянців

(Утворити немовби дві “мисочки” долонями)

Та шапки. Ой!

(Двома долонями зобразити над головою шапку: однойменні пальці обох рук торкаються один одного; розводячи лікті, розвести притиснуті пальці, округлити фігуру й піднести над головою).

“Зайчика злякались”

Ми ходили по гриби,

(Переступати двома пальцями по столу; “Гриб” – накрити кулачок опуклою долонею).

Зайчика злякають (“Зайчик”)

“Поховались за дуби”

(“Дерево” – дві долоні, виставлені пальцями вгору, поставити навхрест).

Розгубили всі гриби

(“Гриб” і “Кошик” – з’єднати дві опуклі долоні).

Потім засміялись – (усміхнутися)

Зайчика злякались!

(“Зайчик”; показати на нього вказівним пальцем другої руки).

”Їжачок”

Їжачок – хитрячок.

(“Їжачок” – з’єднати долоні разом з пальцями вгору);

Голочки гостренькі,

(великі пальці – на себе, решту перекреслити й поворухити ними).

Ось Грибки під дубком (“Дерево”)

Він збира маленькі (“Гриби”)

“Коники”

По гладенькому столі

(“Коник” чотирма пальцями (крім великого) стукати по столу.

Пальчики стукочуть.

(Стукати голосніше)

То не пальчики, ні-ні –

Коники цокочуть

(Стукати ритмічно, цокаючи язиком).
Цок-цок-цок, цок-цок-цок,
За місток.
("Місток" – поставити руки (паличкою" одна на одну)
За млинок
("Млинок" – крутити кулачками один над одним)
Цок-цок-цок, цок-цок-цок, ("Коник").
В чисте поле, за лісок ("Дерево")
Цок-цок-цок, цок-цок-цок, ("Коник")
Потім знову в дитсадок.
("Дах" на головою).

"Квіточки".

На галявині зростають
Квіточки маленьку
("Квіточка" – долоні разом, пальці розставити, крім мізинців та великих, - вони торкаються одне одного)
Є рожеві, є червоні,
Жовті та біленькі.
Корінцями із землі ("Коріння – як "дерево", але руки опустити донизу).
П'ють вони водичку,
А нап'ються – підростуть,
(Квітка", при підростуть,
("Квітка", при цьому стати навшпиньки)
Стануть іще вищі.

"Котик"

Котик пухнастий,
("Котик" – із кулачка відставити
великий палець та мізинчик).
Вушка маленькі
(Поворухити відставленими пальцями).
Лапки м'якенькі.
(Скласти пальці в кулачок).
Кігті гостренькі,
(Зігнути пальці і поворухити ними).
"Гуси-гусенята"
Гуси-гусенята на ніжки
("Гуси" (обома руками): показати на ноги.
Одягли червоні панчішки.
І пішли рядком до корита
("Йдуть" поряд)
Свіжої водиці попиту.
(Нахиляються та підіймають "голівки").

2.7. Ігри з іграшками пальчикового театру.

У іграх пальчикового театру використовуються ляльки-напальники, виконані з різних матеріалів. Починаючи гру, необхідно розмовляти з дітьми про отримувані відчуття.

Наприклад, надягаючи на пальчики ляльку, виконану з тканини, промовляємо: “Я відчуваю шорстку, теплу поверхню. А що відчуваєш ти?”

Подібні вправи слід повторювати постійно, використовуючи ляльки-напальники, виконані з різних матеріалів (папір, шерсть, шкіра, пластмаса, гума, тканина, хутро і т.п.). Хай дитина постійно описує свої відчуття. Здібність до диференціації тактильних відчуттів - важлива пізнавальна функція. Корисно розрізняти предмети (ігрові пристосування, матеріали) на дотик, порівнювати відчуття від зіткнення. Вправи можна проводити як із закритими, так і з відкритими очима.

Основні принципи організації пальчикових ігор з використанням ляльок - напальників.

- Створення природного стимулюючого середовища, де дитина проявляє творчу активність.
- “Пожвавлення” пальчиків шляхом використання ляльок - напальників.
- Визначення ролей і способів входження в ролі.
- Програвання різних завдань, ігрових ситуацій.

Реалізація цих принципів дозволяє сформувати позитивну мотивацію до занять, зацікавленість дітей в іграх, бажання продовжувати ігри в домашніх умовах.

Матеріал для ігор.

1. Ляльки - напальники, виконані з різних матеріалів: шерсті, тканини, шкіри, паперу, воску, пластиліну, пластмасових кришечок, гумових рукавичок і т.і.
2. Предмети для оформлення ігрового місця:
 - різні споруди з конструктора, пластиліну, тіста, глини;
 - машини різних видів;
 - іграшкові рослини (дерева, кущі, квіти);
 - тварини (домашні і дикі);
 - предмети, що імітують спортивні снаряди (м'ячі, колоди, стійки для стрибків і т.і.).

Проведення гри.

Підготовку і проведення гри можна умовно розділити на чотири основні етапи:

Етап 1. Введення в ігрове середовище.

Створення певних умов для правильного відношення дитини до гри. Мотивація. Установка на активну участь.

Етап 2. Знайомство з грою і її героями.

Гру слід пояснювати стисло і точно, безпосередньо перед її початком. У пояснення входить назва гри, розповідь про її зміст і пояснення правил, розміщення “граючих” пальчиків, пояснення значення ігрових аксесуарів і т.і.

Сюди ж входить устаткування ігрового майданчика (столу). Це може бути забудова простору, заселення його різними персонажами. Майданчик можна обладнати як спортивну для проведення пальчикових ігор-змагань. На цьому етапі проводить розподіл ролей (якщо це необхідно), вибір “одягу” для пальчикових героїв.

Етап 3. Ігрова ситуація.

За змістом ігрові ситуації можуть бути різній спрямованості:

- пальчикова гімнастика;
- ролева гра;
- гра, у вигляді спортивних змагань;
- уявлення, що театралізується, а також експериментальна робота по обстеженню якого-небудь предмету.

Наприклад, гра – «Спортивне змагання».

Пальчики обох рук одягнені в “бутці”, як м'яч можна використовувати намистину, пластмасову кульку або кульку з тканини. На столі обладнано спортивне поле, по якому бігатимуть пальчики. Діти грають в парі, намагаючись забити м'яч у ворота суперника.

Діти, дотримуючи правила гри, можуть самостійно вибирати лінію поведінки в грі. Педагоги, зберігаючи нормативну схему гри, стимулює творчість дітей, підтримують динаміку гри. Але при цьому педагог повинен постійно стежити за тим, щоб педагогічна мета гри була досягнута. Це найбільш важливо на заняттях коректувальної спрямованості.

Етап 4. Вихід з ігрового середовища.

Гра повинна бути результативною. Необхідно підведення підсумків, обговорення результатів, заохочення. Важливо зберегти у дітей задоволення від гри.

Під час ігор можна вирішити і проблему масажу пальчиків.

Частіше пальчики служать основою для ляльки, але можуть виконувати і роль “ніжок”. При цьому на пальчики надягають “черевички” або “чобітки”, також виконані з різних матеріалів. Підшва у такого “взуття” може бути подвійною, де вільний простір заповнюється різними матеріалами (крупа, яєчна шкаралупа, дрібні камінчики, пластмасові трубочки або колечка, губка і т.і.).

Дитина при грі проводить тиснуті рухи на “підшву” і, граючи, активно масажує пальчики.

Зразки пальчикових театрів:

Прикладом простих інсценівок можуть бути народні забавлянки: “Сорока ворона”, “Ладки-ладусі”, “Наш хлопчик”, “Пальчик-пальчик”.

Ведмедик.

Впав ведмедик на підлогу,

Відірвали йому ногу...

(Рука в рукавичці “Лежить”, а ведмедик – на вказівному пальці.

Похитати головою).

Все одно він най-найкращий,

Не віддам його нізащо!

(Вільною рукою погладити ведмедика по голові, підняти його).

Українську народну пісеньку “Два півники” можуть показати кілька дітей: одна дитина озвучуватиме двох півників; друга – двох курочок; третя – козу та цапа; четверта – татуся та матусю; п’ята – вовчика – Сірячка.

Так, нехитру за змістом та виконання казки “Курочка Ряба” діти дуже люблять. На рукавичці на великому пальці “вмощується” яйце., на вказівному – Дід, на середньому – Баба, а далі – Курочка Ряба та Мишка. Руки такі: під час розповіді по чергово виставляються вказівний, середній та безіменний пальці, а мізинець зігнутий. Потім великого пальці по черзі, торкаються вказівний та середній (“б’ють”), а далі – за

текстом.

2.8. Театр рукавичок.

Хоча рукавичковий театр дітям засвоїти важче, ніж простий пальчиковий, однак він викликає більше емоцій, виглядає естетичніше, та й персонажі в ньому реальніші. Водночас слід не забувати продовжувати працювати над виразним промовлянням текстів різних творів.

Вправа “Їжачок”. На вказівний палець, великий та середній – одягається рукавичка-їжачок.

Пропонуємо поворушити цими пальцями, зігнути, розігнути їх, порухати ними у різні боки – “Їжачок ожив”, “Їжачок нахилився”, “Їжачок хитає головою”.

Вправи: “Їжачок” плескає в долоні”, “Їжачок радіє”, “Їжачок умивається”. Далі – вводяться тексти – пісні, забавлянки, загадки, вірші, казки.

І останнім етапом роботи з пальчиками є “Чарівна” рукавичка. Для цього потрібні рукавички з п’ятьма пальчиками, далі і без пальчиків.

Наприклад: “Казковий ліс” – це пальці – дерева у різноколірних рукавичках; “Зачарований коник” – синя в цяточку рукавичка; “Вовк-невдаха” – червоний у смужку, його здалеку видно у лісі всім звірятам.

Завдання для одного виконавця, які можна використати в роботі: “Жабенятко”.

“Скаче” плаче жабенятко:

Змерзли в нього ноженята,

Де б йому в ріці

Та й знайти штанці –

Тепленькі, зелененькі,

В цяточку?

(Рука постійно рухається, доповнюючи текст)

Такі ігри та вправи є чи не найкориснішими. За їх допомогою можна розв’язувати майже всі проблеми педпроцесу. Для вихователів – це засоби, і методи, і прийоми, і посібники, і помічники. Для дітей – це розвиток дрібної моторики рук, мовного та інтелектуального розвитку.

Лялькові театри (є окремі ляльки і цілі театри)

2.9. Пальчиковий тіньовий театр.

Пальчикові картинки.

Їх слід вводити, коли дитячі пальчики після вправління стають рухливішими, гнучкішими. Пальчикова картинка (фігурка) – це відтворення за допомогою пальців образів якихось предметів, тварин. Розповідаючи дітям казку “Коза Дереза” пропонуємо умовно зобразити пальчиками головного персонажа.

Цей процес можна узагальнити одним словом “Покажи”.

Картинки фігурки використовуються як елементи загальної пальчикової гімнастики і як складові частини занять та розваг. Вправління у створенні пальчикових картинок є підготовкою до залучення дітей до гри в театрі тіней.

Театр тіней – це чудова гра, яка дає можливість не лише удосконалювати дрібну моторику рук, але й розвивати мовлення дитини, її творчі здібності. Цікавий він тим, що для нього не потрібно ніякого спеціального обладнання, крім рук, джерела світла та фантазії. Самим цікавим в театрі тіней є те, що можна погратися з дитиною спонтанно, без ніякої підготовки.

Методика проведення:

- Дорослий показує і пояснює як показати силует того чи іншого героя.
- Пропонує дитині виконати завдання.
- Щоб було цікавіше, необхідно добирати віршовані тексти до створюваних силуетів.
- Обігравання створеного силуету.

Зразки силуетів тіньового театру:

Кішка

Голуб

Собака гавкає

Собака

Качечка

Коза рогата

Слон

Лебідь

Курка

Ведмідь

Півень

Засць

444444

3. Методика проведення спеціальних занять по розвитку дрібної моторики.

Основні напрямки роботи на заняттях:

- масаж кистей рук і пальців, використання різноманітних масажерів (масажні м'ячики, валики, "їжачки", "малічки", насіння, крупи);
- пальчикова гімнастика(театр на руці, тіньовий театр, ігри з пальцями);
- робота з папером (складання, обривання, вирізування, викладання візерунків).
- робота з олівцем (обведення , штрихування, розфарбовування, виконання графічних завдань, малювання).
- ігри із дрібними предметами (кісточки, намистинки, камінчики, гудзики, скрепки, сірники, дрібні іграшки);
- робота з трафаретами;
- ігри з піском;

- дидактичні ігри і завдання спрямовані на розвиток дрібної моторики:

- ✓ шнурівка;
- ✓ застібання і розстібання гудзиків, замків;
- ✓ зав'язування бантиків;
- ✓ ігри з нитками (намотування клубків, викладання візерунків, вишивання, плетіння);

- ✓ ігри в "сухому басейні", наповненому м'ячиками різної величини або кольоровими кришками:

- знаходження предметів,

- відгадування предмета із закритими очима на дотик.

Ці завдання можуть використовувати як логопеди так і вихователі на різних видах занять.

Вимоги до проведення пальчикових ігор:

1. З метою підвищення ефективності впливу під час виконання різних вправ необхідно задіювати всі пальці руки.
2. З метою підвищення коефіцієнту корисної дії вправи мають бути об'єднані так, щоб чергувалося зжимання, розжимання та розслаблення кисті; використовувалися ізольовані рухи кожного пальця.
3. Підбір вправ з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей.
4. Наявність пізнавального змісту у текстах до вправ.

Структура спеціального підгрупового заняття по розвитку дрібної моторики рук .

Тривалість заняття 15 хвилин. Проводиться в другу половину дня один раз в тиждень в логопедичній групі.

1. Організаційний момент. (Сюрпризний момент.)
2. Робота з масажерами .
3. Пальчикова гімнастика (по темі тижня).
4. Робота з раздатковим матеріалом (сірники, кришки, шнурки, нитки).
5. Підсумок заняття.

Орієнтовний конспект заняття.

Мета: закріпити знання про овочі; формувати навички самомасажу;
розвивати логічне мислення; розвивати дрібну моторику.

Обладнання: картинки із зображенням овочів, картки-схеми та сірники, мозаїка , зошити, кольорові олівці.

Хід заняття.

1. Організаційний момент. Пригадування назв пальчиків. Пальчики вітаються.
2. Робота в зошитах. Розмальовування контурних овочів.

3. Пальчикова гімнастика «Овочі».
4. Самомасаж пальчиків. Робота з масажером «Олівець»
5. Фізхвилинка. Гра-пантоміма «Овочі»

Я пузатата помидорка – орка –орка -орка.

Я худенький огірок – ок-ок-ок-ок.

Ну а я, звичайно, ох,

Ох, докучливий горох!

6. Робота із сірниками.

7. Мозаїка «Склади картинку із частин».

Поетапний план роботи з пальчиками:

Пальчикові вправи (гімнастика).

Пальчикові картинки (фігури).

Пальчикові ігри (інсценівки).

а) пальчикові загадки;

б) пальчикові вірші;

в) пальчикові міні-вистави.

“Чарівна” рукавичка:

а) міні-сценки рукавичкою одного виконавця;

- з одним персонажем;
- з одним персонажем та рукою, вільною від рукавички;
- показ обома руками в рукавичках (по одному персонажеві);
- б) міні-сценки з одним персонажем у показі кількома виконавцями (однією рукою);
- в) міні-сценки з кількома персонажами в показі кількома виконавцями (обома руками);
- г) міні-сценки цілою рукавичкою з п'ятьма персонажами:
- у показі одним виконавцем;
- у показі кількома виконавцями;
- д) змішаний театр;
- е) самостійна дитяча творчість.

Важливо пам'ятати, що активність і інтерес дітей на заняттях визначається різноманітністю діяльності. Хороші сенсомоторні функції діти можуть придбати в грі. Тому доцільно вводити на корекційних заняттях елементи гри. Для дитини подібні заняття - це відпочинок від мало-емоційної розумової діяльності, що заповнює решту занять. Заняття, що включають елементи гри, цікавіші і привабливіші для дитини. Всі діти люблять грати. Схильність дітей до ігор в дошкільному віці можна і потрібно використовувати. Гра - двигун творчості, активної діяльності, самопізнання і самовираження.

4. Рекомендована література по темі.

1. «Прислухайтесь до порад логопеда». Дошкільне виховання № 3-2000 р. с. 16-17.
2. «Пальчики граються», Бібліотека вихователя дитячого садка № 11-12 – 1999 р.
3. «Чарівні пальчики», Бібліотека вихователя дитячого садка № 9 – 1998 р.
4. Програма «Малятко» с. 122-123, 127.
5. Методичні рекомендації та матеріали до програми «Дитина».
6. «В країні пальчикових ігор». Дошкільне виховання № 1 – 2001 р. с. 12.
7. «Слухняні пальчики» с. 21. Дошкільне виховання № 2- 2001 р
8. «Розвиваємо дрібну моторику», Розкази онуку № 6 – 199 р. с. 52. , № 4- 2000 р. с. 12. , № 5 – 2000 р. с. 20.
9. «Пограємося пальчиками», Палітра педагога № 3 – 2000 р.
10. «Пальчикові вправи та картинки». Палітра педагога 2003 № 1 с. 28-31.
11. «Пальчикові вправи та картинки». Палітра педагога 2003 № 2 с. 22-24.
12. «Чарівна рукавичка». Палітра педагога 2003 № 2 с. 20-21.
13. «Слухняні пальчики». Дошкільне виховання 2001 № 2 с. 21-22.
14. «Мовленнєва пам'ятка-порадниця» . Дошкільне виховання 2002 № 10.
15. «Пальчикові меблі» . Дошкільне виховання 2003 № 3.

Зміст.

Вступ. Вплив розвитку дрібної моторики на формування мовлення у дошкільників. _____ ст.2-3

1.Розвиток дрібної моторики рук у дітей раннього та дошкільного віку. _____ ст.4

1.1. Розвиток руки дитини від 2 місяців до одного року. _____ ст.5

1.2. Розвиток дрібної моторики у дітей від 1 року до 3 років. _____ ст.6-7

1.3. Розвиток дрібної моторики у дітей від 3 до 5 років. _____ ст.8

2. Методи та прийоми розвитку дрібної моторики рук у дошкільників. _____ ст.9-10

2.1. Масаж кистей рук. _____ ст.11-12

2.2. Вправи з пальчиками. _____ ст.13

2.3. Ігри з предметами з оточення. _____ ст.14-15

2.4. Ігри з дрібними іграшками, Шнурівки. _____ ст.16-19

2.5. Пальчикові вправи без мовного супроводу. _____ ст.20-22

2.6. Пальчикові вправи з мовним супроводом. _____ ст.23-28

2.7. Ігри з іграшками пальчикового театру. _____ ст.29-31

2.8. Театр рукавичок. _____ ст.32

2.9. Пальчиковий тіньовий театр. _____ ст.33-34

3. Методика проведення спеціальних занять по розвитку дрібної моторики. _____ ст.35-37

4. Рекомендована література по темі. _____ ст.38